

Aamuterveiset Bostonista

Bengt Holmström

Aamuterveiset täältä Bostonista, vaikka teillä on siellä ilta alkamassa. Talvi on tulossa Bostoniin. Lämpötila taitaa olla nyt pakkasen puolella.

Aivan aluksi kiitokset Taloustieteelliselle yhdistykselle siitä, että olette järjestäneet tämän tilaisuuden. Kiitos monille teistä saamistani onnittelusta, joihin en ole vielä ehtinyt vastata. Ensimmäisten päivien aikana onnitteluita satoi yli 1500 kaikkialta maailmasta. Aion niihin ajan kanssa vielä vastata.

On ollut ilo seurata sitä, miten hienon vastaanoton saamani palkinto on Suomessa saanut. En ole voinut seurata kaikkia lehtiä, mutta kaikesta päätellen suomalaiset ovat olleet iloisia, mikä on lämmittänyt mieltäni. Arvokain palaute kuitenkin on se, mikä on tullut kollegoilta, myös sieltä Suomesta. He ymmärtävät suhteuttaa palkinnon todellisuuteen ja siihen, mitä itse olen tehnyt.

Haluaisin aluksi sanoa muutaman sanan suomalaisesta taloustieteestä. On ollut hienoa seurata sitä toimintaa, mitä Suomessa on ta-

pahtunut ja sitä, miten suomalainen taloustiede on noussut maailman tasolle. Helsingissä toimivien taloustieteen laitosten tutkimuskittymä Economicum on ollut tässä ratkaisuvassa roolissa. Tämä ei tarkoita sitä, että haluaisin vähätellä sitä, mitä muissa Suomen yliopistoissa on saatu aikaan.

Erityisen hienoa on ollut seurata sitä, miten nuori sukupolvi on tarttunut ruoriin ja vienyt, Juuso Välimäen ja muiden johdolla, taloustieteellistä tutkimusta eteenpäin. Tämä tietysti tukeutuu monien muiden henkilöiden, kuten Seppo Honkapohjan, aiemmin tekemän kovan työn päälle. Amerikasta katsottuna meno Suomessa on käsitykseni mukaan nykyään hyvin samantapaista kuin se on MIT:ssä, Yalen yliopistossa, Northwesternin yliopistossa ja muuallakin, missä olen tehnyt töitä.

Yksi syy tason nousuun on se, että monet suomalaiset taloustieteilijät ovat opiskelleet Yhdysvalloissa. Ratkaiseva tekijä suomalaisen taloustieteen nousussa on kuitenkin ollut se, että opiskelu Yhdysvalloissa on antanut mah-

Avauspuheenvuoro Taloustieteellisen yhdistyksen 27.11.2016 järjestämässä seminaarissa Bengt Holmströmin saaman taloustieteen Nobel-palkinnon kunniaksi. Välitetty Skypea kautta suorana Bostonista Helsinkiin. Bengt Holmström (bengt@mit.edu) on taloustieteen professori Massachusetts Institute of Technologyssa.

dollisuuden nähdä, millä tavalla työtä voidaan tehdä ja mikä on mahdollista saavuttaa. Kun tämä lisätään yhteisen akateemisen tahdon ja innon päälle, silloin kaikki tulee mahdolliseksi.

Kysymys ei ole siitä, että Yhdysvalloissa, missä tieteen taso on korkea, olisi erityisen nerokkaita ihmisiä. Eivät he ole sen ihmeellisempiä kuin Suomessa. Kysymys on vain siitä, miten työ on organisoitu. Mielestäni se, mitä näen Economicumissa, on sellaista, mitä pitää olla. Kiitokset ja onneksi olkoon siitä.

Lähdin Suomesta 24-vuotiaana. Ennen lähtöäni tein pari vuotta töitä Ahlströmillä. Itse en tuolloin vielä ollut taloustieteilijä.

Tässä yhteydessä haluaisin nostaa esiin kaksi nimeä, Helsingin yliopiston matematiikan professori Olli Lokin ja tilastotieteen professori Seppo Mustosen. He olivat aivan keskeisessä asemassa siinä, että pääsin maailmalle ja opiskelemaan Yhdysvaltoihin. Molemmat olivat erittäin inspiroivia opettajia.

Tämä osoittaa, että yksittäisellä professorilla voi olla aivan valtava merkitys yksittäiselle oppilaalle. Oli tilanne miten tukala tahansa esimerkiksi rahoituksellisesti, ei pidä unohtaa, että opettaminen on erittäin tärkeää. Siinä oppii itse ja ennen muuta sitä kautta voi vaikuttaa nuorten valintoihin ja myöhempään kehittymiseen. Ajattelen tässä yhteydessä myös professori Jouko Pauniota, jonka vaikutus suomalaisen taloustieteeseen oli valtava. Seppo Honkapohja on Paunion kasvatteja, ja myös Sepon vaikutus on ollut valtava.

On inspiroivaa ajatella, että muutamalla ihmisellä voi olla niin valtava vaikutus ja että taloudellinen surkeus ei loppujen lopuksi ole ratkaisevaa. Totta kai kannatan sitä, että tutkimuksen rahoituksen on oltava kunnossa. Tämä on se viesti, jonka haluan antaa. Kun meno on oikea, ei pidä unohtaa yksittäisen professorin

mahdollisuuksia vaikuttaa nuorten tulevaisuuteen aivan ratkaisevasti. Seuraavaksi sanon muutaman sanan tästä palkinnosta. Tämä on ollut kyllä aika epätodellinen kaksi viikkoa. Sillä tavalla kuin sitä maailmalla käsitellään, taloustieteen Nobel-palkinto – kutsutaan sitä millä nimellä tahansa – on saanut kohtuuttoman merkityksellisen aseman suhteessa kaikkiin muihin huomionosoituksiin.

On tärkeätä ymmärtää, että palkintoa ei anneta paremmuusjärjestyksessä ja että sattumalla ja onnekkoudella on suuri merkitys. On olemassa suuri määrä, satoja varmaan, palkittamisen arvoisia tutkijoita, joista monet itsekin tunnen. Siksi tunnen itseni kiitolliseksi siitä, että onni suosi nyt minua. Erityisen iloinen olen sopimusteorian puolesta. Se on näytellyt tärkeää osaa tutkimustyössäni ainakin teorian puolella. Toinen palkinnon saaja Oliver Hart taas on pitkään ollut ehkä läheisin ystäväni. Emme ole kovin paljon tehneet työtä yhdessä, mutta puhelimesta olemme puhuneet näistä asioista vähintään viikoittain.

Palkinto on myös osoitus siitä, että myös suomalainen tutkija voi nousta tällaisellekin palkintokorokkeelle. Ambitiotason nostaminen on yksi tärkeä tekijä. Se tarkoittaa sitä, että nostaa riman riittävän korkealle ja huomaa, että sen yli voi päästä. Tämä on suurin opetus, jonka amerikkalaiset yliopistot ovat minulle antaneet. Ajattelutapa ja tapa tutkia ovat ratkaisevia. Ihmeen korkealle voi päästä ilman, että tekisi suuria muutoksia tapoihinsa.

Viimeiseksi sanoisin, että työtä tämä vaatii paljon. Se vaatii myös uhrauksia perheen ja omaisten puolelta. Helppoa tämä ei ole. Niin kuin urheilijoilla välillä tulee pitkiä suvanto-vaiheita, jolloin mikään ei toimi niin kuin toivoisi eivätkä mallit toimi. Tällaisten tilanteiden yli täytyy vain päästä. Sen yli pääsee sillä, että

toimii hyvässä työyhteisössä, joka tukee ja auttaa, ja että ympärillä on ihmisiä, joiden kanssa voi tehdä yhdessä töitä.

Aika vuoristoratamainen tämä eteneminen on ollut ainakin teorian puolella, mutta varmaan myös empiirisellä puolella. Se on tämän

työn hankalin puoli. Kuten urheilussa siitä pääsisi eroon sillä, että ei nostaisi ambitiotasoa niin korkealle. Elämä voi olla aivan hyvä il-
mankin, mutta jos haluaa korkealle, sen eteen täytyy tehdä töitä.